

Kapitel 24

Turismen

Ett spännande turistland

En expansiv näring

Kuba har milslånga jungfruliga sandstränder, långa korallrev för dykare och ett skönt och behagligt klimat. Den vackra naturen, de många kulturhistoriska byggnaderna, musiken, dansen, människorna, den varma solen, allt lockar. Att lära känna Kubas socialistiska alternativa samhällsmodell är ett måste för många. Turismen har vuxit lavinartat sedan Kuba startade satsningarna i början av specialperioden efter Sovjetunionens fall 1991.

1990 fanns det 12.900 hotellrum på Kuba. Samriskföretag startades tillsammans med erfarna turist- och hotellföretag i Spanien, Italien, Kanada, Frankrike, Storbritannien, Tyskland m.fl.

Investeringspengar, utrustning och bransch-erfarenheter samt hjälp att nå till marknaderna i Europa och Nordamerika bidrog till att turismen på Kuba växte lavinartat. 2001 hade antalet hotellrum byggts ut till 37.200.

1990 kom 340.000 turister till Kuba. Miljonstreckat passerades 1996. År 2000 var antalet 1.774.000. År 2001 fick flygkrisen efter 11:e september och skadorna efter orkanen Michelle konsekvensen att siffran det året stannade på 1.775.000.

Men prognosen är fortsatt expansion för att nå 3 miljoner år 2005, även om internationella kriser kan dämpa utvecklingen. En avveckling av USA:s förbud för sina medborgare att turista på Kuba skulle öka turistströmmen avsevärt.

År 2000 kom 43 procent av landets hårdvaluta-inkomster från turismen, att jämföras med 4 procent år 1990. Turismen är alltså mycket viktig för Kubas möjligheter att importera de tekniska produkter m.m. som landet inte själv i dagsläget producerar.

År 2001 kom 56 procent av inköpen hos turistindustrin från inhemska leverantörer, att jämföra med 12 procent år 1990. Självförsörjningsgraden har alltså förbättrats till gagn för den inhemska produktionen.

De stora kubanska turistföretagen som *Cubancan* och *Gran Caribe*, som har marknadsandelar på 27 resp. 19 procent, samarbetar med stora utländska företag i branschen, som t.ex. spanska *Sol Meliá*. I vissa fall bygger det utländska företaget ett hotell, och de driver det sedan gemensamt med lika andelar i samriskföretaget. 3.540 st. av alla 37.200

hotellrummen, dvs. 10 procent, är i sådana samägda hotell, och siffran väntas stiga till 20 procent år 2005.

Mycket av samarbetet sker genom att det utländska turistföretaget och det kubanska företaget har ett managementavtal för ett visst hotell. Den utländska samarbetspartnern medverkar med sitt kunnande och med sin marknadsföring för att bjuda in turister till Kuba från Europa, Kanada etc. I ett sådant samarbete svarar den utländska samarbetspartnern vanligtvis för verkställande direktör, marknadschef och kökschef.

Andra stora kubanska turistföretag är t.ex. *Habaguanex*, som har ansvar för upprustning av Gamla Havanna, *Horizontes*, *Islazul* och *Gaviota*. *Gaviota*, som har 10 procent av marknaden, drivs av försvarsministeriet MINFAR.

Butiker som säljer för hårdvaluta till turisterna, restauranger, bensinstationer och vägcaféer, turistbussbolag m.m. byggs ut så att turismen kan betjänas. Det statliga CIMEX äger ett 30-tal bolag med kedjor av sådana inrättningar. Kubas ministerium för turism leder arbetet och utformar nationella planer för utvecklingen av turismen som koncentreras till ett antal zoner i landet och tar hänsyn till natur- och kulturintressena.

Många olika slags turism

Varje turist på Kuba får ett varmt välkomnande och charmas av den vänliga atmosfären och de gästfria kubanerna. Turisterna kan resa runt i landet utan några restriktioner eftersom brottsligheten är extremt låg. Turisterna kan tillfredsställa en lång rad intressen utöver bad och sol. De kan bese historiska miljöer och andra sevärdheter, ägna sig åt sportutövningar och naturupplevelser, som fiske, jakt och djuphavsdykning, eller de kan uppleva det blomstrande kulturlivet, t.ex. på en jazz- eller filmfestival. En turistgren på stark frammarsch är den s.k. ekoturismen, där turistaktiviteter i naturområden förenas med ett ekologiskt synsätt.

Många av dem som reser runt på egen hand bor gärna inneboende hos kubanska familjer. De familjer som ingår i det systemet har en särskild skylt med en triangel vid entrédörren.

Hälsoturismen

Det finns också en välutbyggd hälsoturism, som är den snabbast växande delen av turistnäringen. De som söker läkarbehandling på Kuba gör det för det mesta för att de inte kan få behandling på annat håll, utan vill anlita Kubas expertis och unika metoder.

Det kan exempelvis vara för vitiligo (pigmentlösa hudfläckar), ögonsjukdomen retinitis pigmentosa, drogavvänjning eller brännskador. Men utländska turister söker sig också till Kuba för att undergå de relativt billiga ingrepp som görs inom plastikkirurgi, ansiktslyftningar, fettsugning eller för hälsokurer i allmänhet. Kubas inkomster i hårdvaluta för detta bidrar till att finansiera den kostnadsfria hälso- och sjukvården till landets egna invånare.

Studier

En utländsk besökare kan välja att stanna en längre tid på Kuba och ägna sig åt studier av spanska språket, musik, dans, Kubas historia, osv. Möjligheterna är obegränsade.

Den politiskt intresserade turisten

För många turister är det Kubas annorlunda samhällssystem som väcker intresse. I samarbete med många vänskapsföreningar med Kuba som finns runt om i världen ordnar ICAP, det kubanska vänskapsinstitutet, studieresor, där tillfällen ges till djupare kontakter i kubanskt liv, med studiebesök i skolor, på sjukhus, i jordbrukskollektiv etc. Ofta kombineras sådana resor med att delta i någon av de många internationella konferenser eller festivaler som arrangeras regelbundet på Kuba inom snart sagt varje tänkbart ämnesområde.

Straffbar turism – för USA-medborgaren

US–Cuba Trade and Economic Council i New York uppskattade att 160.000 USA-medborgare besökte Kuba år 2001, vilket var dubbelt så många som år 2000. Blockadlagarna ger undantag för journalister, vetenskapare, släktbesök m.m., men kräver att man söker särskilt tillstånd från USA:s myndigheter, annars hotar fängelse och böter med upp till 55.000 dollar. Men tiotusentals trotsar detta förbud och tar sig till Kuba via Mexiko eller med flyg från Kanada.

Den lag i USA som förbjuder de egna invånarna att turista på Kuba är inriktad på att förbjuda dem att spendera US dollar på Kuba.

En kampanj drivs bland Kubavänner i USA för USA-medborgarnas *Freedom to Travel*. Bland dem som trotsade förbudet att resa till Kuba fanns 600 USA-medborgare som deltog i Andra Världssolidaritetsmötet i Havanna i november 2000.

Också turistnäringen får känna av USA:s blockad. Ett kanadensiskt företag som planerat starta kryssningar till Kuba från Bahamas utsattes i november 2000 för bombhot. Kryssningarna skulle ha gjort det möjligt för USA-medborgare att besöka Kuba utan att bryta mot USA:s reserestriktioner, eftersom de skulle bo på båten.

Philip Agee, avhoppad CIA-agent, som skrev boken *CIA Diary*, har öppnat en resebyrå på Kuba: www.cubalinda.com Han utmanar ogenerat USA:s blockad och erbjuder USA-turisterna hjälp att resa till Kuba, vare sig de har tillstånd eller inte.